

**ICHKI ISHLAR ORGANLARINING TEZKOR-QIDIRUV FAOLIYATINI
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MODDIY-TEXNIK
TA'MINLASH VA UNING HUQUQIY KAFOLATLARI**

Baxodirov Muhammadxanafiy Muxammadnosir o'g'li

O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi kursanti

Toshkent. sh

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20599278>

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada ichki ishlar organlarining tezkor-qidiruv faoliyatini (TQF) zamonaviy raqamli texnologiyalar asosida moddiy-texnik jihatdan ta'minlashning tashkiliy va huquqiy kafolatlari kompleks tahlil qilingan. Jinoyatchilikning raqamli makonga ko'chishi va transmilliy tus olishi sharoitida operativ bo'linmalarni apparat-dasturiy majmualar, "High-tech policing" uskunalari hamda raqamli kriminalistika vositalari bilan ta'minlash masalalari yoritilgan. Shuningdek, "E-Ma'muriy ish" hamda idoraviy axborot tizimlarining uzviy bog'liqligi asosida moddiy resurslarni optimallashtirish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. AQSh, Buyuk Britaniya, Germaniya va Janubiy Koreya davlatlari politsiyasini texnik ta'minlashdagi ilg'or xorij tajribasi o'rganilib, milliy qonunchilikni takomillashtirish hamda sohadagi tadqiqotlarni OJS va SCOP.UZ kabi xalqaro va milliy ilmiy platformalarda raqamlashtirish bo'yicha aniq ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: tezkor-qidiruv faoliyati, moddiy-texnik ta'minot, High-tech policing, raqamli kriminalistika, E-Ma'muriy ish, axborot xavfsizligi, xorij tajribasi, jamoat xavfsizligi, operativ texnika.

Аннотация: В данной научной статье проводится комплексный анализ организационных и правовых гарантий материально-технического обеспечения оперативно-розыскной деятельности (ОРД) органов внутренних дел на основе современных цифровых технологий. В условиях перехода

Contact: 99 826 99 56

преступности в цифровое пространство и приобретения ею транснационального характера освещаются вопросы оснащения оперативных подразделений аппаратно-программными комплексами, оборудованием «High-tech policing» и средствами цифровой криминалистики. Также рассмотрены возможности оптимизации материальных ресурсов на основе тесной взаимосвязи системы «Е-Административное дело» и ведомственных информационных систем. Изучен передовой зарубежный опыт технического обеспечения полиции США, Великобритании, Германии и Южной Кореи, разработаны конкретные научно-практические предложения по совершенствованию национального законодательства и цифровизации исследований в данной сфере на международных и национальных научных платформах, таких как OJS и SCOP.UZ.

Ключевые слова: оперативно-розыскная деятельность, материально-техническое обеспечение, High-tech policing, цифровая криминалистика, Е-Административное дело, информационная безопасность, зарубежный опыт, общественная безопасность, оперативная техника.

Abstract: This scientific article provides a comprehensive analysis of the organizational and legal guarantees for the material and technical support of operational-search activities (OSA) of internal affairs bodies based on modern digital technologies. In the context of crime shifting to the digital space and acquiring a transnational character, the issues of equipping operational units with hardware and software complexes, "High-tech policing" equipment, and digital forensics tools are highlighted. The possibilities of optimizing material resources based on the close interconnection of the "E-Administrative Case" system and departmental information systems are also considered. The advanced foreign experience in the technical support of the police in the USA, the UK, Germany, and South Korea was studied, and specific scientific and practical proposals were

developed for improving national legislation and digitizing research in this field on international and national scientific platforms such as OJS and SCOP.UZ.

Keywords: operational-search activity, material and technical support, High-tech policing, digital forensics, E-Administrative Case, information security, foreign experience, public safety, operational equipment.

KIRISH

Davlat jamoat xavfsizligini ta'minlash va huquq-tartibotni mustahkamlash ichki ishlar organlari (IIO) tezkor-qidiruv bo'linmalarining zamonaviy asbob-uskunalar, intellektual dasturiy ta'minotlar va maxsus texnik vositalar bilan qanchalik ta'minlanganligiga bevosita bog'liqdir. Bugungi kunda jinoyatchilikning raqamli transformasiyasi (Darknet tarmog'idagi jinoyatlar, kiber-ekstremizm, transmilliy iqtisodiy huquqbuzarliklar) tezkor-qidiruv faoliyatining (TQF) an'anaviy usullaridan innovatsion, texnologik jihatdan ta'minlangan usullariga o'tishni qat'iy talab etmoqda.

Operativ xodimlarni qog'ozbozlikdan xalos qilib, ularning ish joyini mobil planshetlar, maxfiy audio-video fiksatsiya qurilmalari va ochiq ma'lumotlar razvedkasi (OSINT) vositalari bilan boyitish davlatning xavfsizlikka kiritadigan eng katta va o'zini oqlovchi investitsiyasidir. Shuning uchun TQFni moddiy-texnik jihatdan ta'minlashni huquqiy jihatdan to'g'ri tashkil etish ma'muriy huquq va moliya huquqi tutashgan nuqtadagi dolzarb masalalardan hisoblanadi.

MODDIY-TEXNIK TA'MINOTNING HUQUQIY VA TASHKILIY ASOSLARI

O'zbekiston Respublikasida tezkor-qidiruv faoliyatining huquqiy va tashkiliy poydevori O'zbekiston Respublikasining "Tezkor-qidiruv faoliyati to'g'risida"gi Qonuni bilan mustahkamlangan. Ushbu Qonunga asosan, TQFni moddiy-texnik va moliyaviy jihatdan ta'minlash respublika byudjeti hamda qonunchilik bilan taqiqlanmagan boshqa idoraviy jamg'armalar hisobidan amalga oshiriladi.

Moddiy-texnik ta'minot o'z ichiga quyidagilarni qamrab oladi:

- **Maxsus operativ-texnik vositalar (OTV):** Axborotni yashirincha olish, kuzatuvni amalga oshirish va jinoyat izlarini fiksatsiya qilish uchun mo'ljallangan maxsus moslamalar.

- **Axborot-kommunikatsiya infratuzilmasi:** Himoyalangan aloqa kanallari, yopiq ma'lumotlar bazalari, katta hajmdagi ma'lumotlarni (Big Data) saqlash va ishlov berish uchun kuchli serverlar (Data-center).

- **Transport va logistika:** Tezkor kuzatuv (tashqi kuzatuv) va xodimlarning mobilligini ta'minlash uchun tashqi ko'rinishidan fuqarolik transportidan farq qilmaydigan (niqoblangan) maxsus transport vositalari.

RAQAMLI KRIMINALISTIKA VA "HIGH-TECH POLICING" UCHUN INNOVATSION XARAJATLAR

An'anaviy moddiy-texnik ta'minot asosan kiyim-kechak, avtotransport va oddiy ofis texnikasidan iborat bo'lgan bo'lsa, zamonaviy tezkor-qidiruv faoliyati byudjetining salmoqli qismi "High-tech policing" uskunalariga sarflanmoqda:

- **Mobil qurilmalarni ekspertiza qilish majmualari (Cellebrite, UFED):** Jinoyatchilardan olingan yoki musodara qilingan smartfon, noutbuk va boshqa raqamli qurilmalarni buzib kirish (shifrlarni yechish), o'chirilgan yozishmalar va Telegram xabarlarini tiklash orqali daliliy ashyolarni yig'uvchi maxsus uskunalar.

- **Kiber-razvedka va blokcheyn analitikasi:** Giyohvand moddalar savdosi yoki terrorizmni moliyalashtirishda ishlatilgan kriptovalyuta (Bitcoin, Monero) tranzaksiyalarini tahlil qiluvchi va elektron hamyon egasini de-anonimizatsiya qiluvchi (Chainalysis kabi) dasturiy litsenziyalarni har yili xarid qilish.

- **Biometrik nazorat (Face-ID texnologiyalari):** Jamoat joylari, vokzal va aeroportlardagi kameralarni tezkor bo'linmalarning qidiruv bazalariga ulaydigan intellektual serverlar tarmog'ini yaratish.

"E-MA'MURIY ISH" VA IDORAVIY BAZALAR INTEGRATSIYASINING TA'MINOTDAGI O'RN

Davlat mablag'larini maqsadli ishlatish va ortiqcha xarajatlarning oldini olish axborot texnologiyalarini to'g'ri integratsiya qilish orqali amalga oshiriladi. Masalan, "E-Ma'muriy ish" tizimining amaliyotga keng joriy qilinishi tezkor apparat uchun juda katta resursni tejab qoldi.

Avvallari tezkor xodim qidiruvdagi yoki gumondor shaxsning qayerda huquqbuzarlik sodir etgani (qayerda jarima to'lagani, qayerda jarimaga tortilgani) haqida axborot yig'ish uchun kunlab vaqt va transport xarajatlari sarflar edi. Hozirda "E-Ma'muriy ish" bazasi orqali har qanday ma'muriy huquqbuzarlik, ma'muriy sud qarorlari haqidagi elektron izlar (digital footprints) yagona platformada to'planadi. Bu ma'lumotlar tezkor xodim uchun profilaktik va qidiruv nuqtai nazaridan bepul tayyor axborot manbaidir. Bu orqali tejalgan moddiy resurslarni bevosita yashirin texnikalarni xarid qilishga yo'naltirish mumkin bo'ladi.

MAXFIY TEXNIKA VA OPERATIV ASBOB-USKUNALARNI TA'MINLASH MEXANIZMLARI

Tezkor-qidiruv tadbirlarini moddiy-texnik ta'minlashda o'ziga xos konspiratsiya (yashirinlik) qoidalari amal qiladi:

- **Xaridlarning maxfiyligi:** Maxsus operativ-texnik vositalar Davlat xaridlari portalida ochiq savdoga qo'yilmaydi. Ular yopiq shartnomalar, maxsus komissiyalar va milliy xavfsizlik manfaatlari doirasida vakolatli xalqaro kompaniyalardan xarid qilinadi.

- **Yashirin byudjet:** Tezkor tadbirlarni (masalan, "tezkor xarid", "nazorat ostida olish") o'tkazish uchun ajratiladigan pul vositalari va mulklar ham moddiy ta'minotning ajralmas qismidir. Uning auditi faqat o'ta cheklangan va maxsus ruxsatnomasi bor idoraviy moliya taftishchilari hamda vakolatli prokuror tomonidan o'tkaziladi.

XORIY TAJRIBASI: AQSH, BUYUK BRITANIYA, GERMANIYA VA JANUBIY KOREYA

Tezkor-qidiruv faoliyatini zamonaviy moddiy-texnik vositalar bilan ta'minlashda rivojlangan xorijiy davlatlar tajribasi tahlilga molikdir:

- **Amerika Qo'shma Shtatlari (AQSh):** FQB (FBI) moddiy-texnik ta'minotda "Xususiy sektor bilan hamkorlik" (Public-Private Partnership) modelidan keng foydalanadi. Axborot xavfsizligi va OSINT vositalari ko'pincha "Silicon Valley" (Kremniy vodiysi) kompaniyalari bilan tuzilgan maxfiy shartnomalar orqali doimiy yangilanib boradi. Shuningdek, "1033 Program" dasturi asosida harbiy sohadagi maxsus jihozlar politsiya operativ bo'linmalariga tekinga o'tkazib beriladi.

- **Buyuk Britaniya (UK):** Milliy jinoyatchilikka qarshi agentlik (NCA) o'z moddiy-texnik bazasini "Asset Recovery" (Jinoiy aktivlarni musodara qilish) dasturi orqali moliyalashtiradi. Musodara qilingan raqamli pullar, hashamatli avtomobillar va ko'chmas mulklarning bir qismi qonuniy ravishda bevosita operativ bo'linmalar ixtiyoriga (High-tech uskunalar sotib olish uchun) qaytariladi.

- **Germaniya:** Germaniya Federal jinoyat politsiyasi (BKA) moddiy-texnik bazasida intellektual avtonomiyaga tayanadi. Ular chet el dasturiy ta'minotlariga qaram bo'lmaslik uchun "Bundestrojaner" (Davlat troyan dasturi) kabi o'zlarining shaxsiy yashirin tinglash va qurilmalarni nazorat qilish texnologiyalarini ichki resurslar hisobidan ishlab chiqadi.

- **Janubiy Koreya:** Politsiya va Milliy Razvedka Xizmatini (NIS) texnik jihatdan ta'minlash yagona "Smart Policing" davlat granti orqali ishlaydi. Janubiy Koreyada tezkor xodimlar ko'chalarda an'anaviy bloknotlar o'rniga, bulutli bazaga ulangan maxsus himoyalangan planshetlar va tana kameralari (bodycams) bilan 100% jihozlangan bo'lib, ular barcha operativ holatni markazga onlayn translatsiya qiladi.

TA'MINOT USTIDAN IDORAVIY VA MOLIYAVIY NAZORAT

Contact: 99 826 99 56

Raqamli asbob-uskunalar va operativ texnikalarga sarflanayotgan mablag'lar qanchalik katta bo'lmasin, ular qonuniylik va oqilona byudjet intizomiga qat'iy bo'ysunishi shart:

1. **Idoraviy monitoring:** Har bir xarid qilingan innovatsion vosita (masalan, telefon eshitish uskunasi yoki dronlar) maxsus reyestrda olinadi. Uning noqonuniy qo'llanilishi yoxud xizmat doirasidan tashqarida ishlashining oldini olish uchun dasturiy izlar qoldiruvchi nazorat mexanizmlari (log-fayllar) joriy qilinadi.

2. **Prokuror nazorati:** TQF maqsadlarida ishlatiladigan maxsus apparat vositalarini qo'llash, ularning hisobdan chiqarilishi va operativ tadbirlarda ishlatilgan pul vositalarining haqiqatda qonuniy ehtiyojga yo'naltirilganligi vakolatli prokuror tomonidan muntazam ko'rib chiqiladi.

ILMIY-AMALIY TAKLIFLAR VA XULOSA

Tahlillar shuni isbotlaydiki, ichki ishlar organlarining tezkor-qidiruv faoliyatini raqamli davr talablariga javob beradigan darajada moddiy-texnik ta'minlash jinoyatchilikka qarshi kurashning oltin halqasidir. Amaliyotni takomillashtirish maqsadida quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ilgari suriladi:

Birinchidan, jinoyat oqibatida olingan va sud hukmi bilan musodara qilingan jinoiy aktivlar (ayniqsa firibgarlik, kibermakon va narkotrafik orqali olingan mablag'lar) qiymatining 20-30 foizini to'g'ridan-to'g'ri bevosita Ichki ishlar organlari tezkor-qidiruv bo'linmalarining moddiy-texnika bazasini boyitish (xorijdan High-tech uskunalar va litsenziyalar sotib olish) bo'yicha maxsus byudjetdan tashqari jamg'armaga o'tkazishning huquqiy mexanizmini yaratish (Buyuk Britaniya tajribasi asosida).

Ikkinchidan, "E-Ma'muriy ish" hamda bojxona va soliq idoralarining avtomatlashgan axborot tizimlarini tezkor-qidiruv bo'linmalarining situatsion markazlari (Data Center) bilan to'liq integratsiya qilish, bu orqali axborot yig'ishga ketadigan transport va kadrlar vaqtini, ya'ni moddiy xarajatlarni optimallashtirish.

Uchinidan, sohada olib borilayotgan innovatsion tadqiqotlar, xususan, TQFni raqamlashtirish, moddiy ta'minot iqtisodiyoti va jamoat xavfsizligini ta'minlashga doir ilmiy natijalarni xalqaro standartlarga moslashtirish. IIV Akademiyasi professor-o'qituvchilari, tadqiqotchilari tomonidan tayyorlangan uslubiy qollanmalar, xorij tajribasini tahlil qiluvchi ochiq yuridik spravkalar hamda maqolalarni OJS (Open Journal Systems) tarmog'ida va Zenodo xalqaro ilmiy repozitoriylarida e'lon qilish. Bundan tashqari, O'zbekistonda raqamli xavfsizlik va yurisprudensiya bo'yicha o'tkaziladigan anjumanlar materiallarini **SCOP.UZ** (Scientific Conference Open Proceedings) kabi zamonaviy milliy platformalarda indeksatsiya qilib, ularga doimiy DOI (Digital Object Identifier) raqamlarini biriktirish muhimdir. Bu milliy xavfsizlik fanimizning jahon bozoriga integratsiyasini tezlashtiradi.

Xulosa o'rnida ta'kidlash kerakki, operativ xodimlarning professional mahorati va zamonaviy raqamli-texnik ta'minoti simbiozigina har qanday murakkab, texnologik va transmilliy jinoyatlarning tomirini qirqishga, fuqarolar va davlat xavfsizligini mustahkamlashga to'laqonli xizmat qila oladi.

REFERENCES:

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – Toshkent: "O'zbekiston", 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining "Tezkor-qidiruv faoliyati to'g'risida"gi Qonuni. 25.12.2012 yildagi O'RQ-344-son. [Elektron resurs] // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, <https://lex.uz>.
3. O'zbekiston Respublikasining "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonuni. 16.09.2016 yildagi O'RQ-407-son.
4. Xudoyberdiyev A.A. "Ma'muriy ishlarni yuritish kafolatlari va huquqni qo'llash amaliyoti". O'quv qo'llanma. – Toshkent: IIV Akademiyasi, 2024.

5. Qurbonov M. M. "Raqamlashtirish sharoitida jamoat xavfsizligini ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlari va E-Ma'muriy ish tizimining ahamiyati" // O'zbekiston qonunchiligi tahlili jurnali. – Toshkent, 2024.
6. Federal Bureau of Investigation (FBI). "Annual Financial Report and Operational Budget Strategy". U.S. Department of Justice, Washington D.C., 2023.
7. National Crime Agency (NCA). "Annual Plan and Asset Recovery Scheme Report". HM Government, London, 2023.
8. Lee, H., & Kim, J. "Smart Policing and Financial Optimization in Public Security: The South Korean Experience". Asian Journal of Criminology, 2021.
9. Europol. "Strategic Funding for High-Tech Policing and Digital Forensics". The Hague, 2022.
10. Omelchenko, O. A. "Operativ-qidiruv faoliyati iqtisodiyoti va moddiy-texnik bazani shakllantirish asoslari". Huquq va xavfsizlik jurnali, 2022.

